

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

YTTRANDE
2019-05-22

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Ku2018/02102/DISK

Promemoria förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige (Ku2018/02102/DISK)

Sammanfattning

Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU) instämmer i förslaget att en nationell institution för mänskliga rättigheter upprättas i Sverige.

RBU instämmer i förslaget att institutionen ges namnet Sveriges nationella institution för mänskliga rättigheter.

RBU instämmer i förslaget att Sveriges nationella institution för mänskliga rättigheter ska utgöra den oberoende mekanism som slås fast som ett åtagande i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

RBU instämmer i förslaget att start för verksamheten för Sveriges nationella institution för mänskliga rättigheter ska ske den 1 januari 2021.

RBU instämmer i förslaget att institutionen får skyldighet att senast den 1 april varje år lämna en rapport till regeringen om sin verksamhet och sina iakttagelser av utvecklingen på de mänskliga rättigheternas område.

RBU instämmer inte i förslaget att institutionen placeras som ny myndighet under regeringen. RBU bedömer att institutionen ska placeras som ny myndighet under riksdagen.

RBU instämmer inte i att styrelseuppdrag inte ska vikas särskilt för representanter från organisationer som arbetar med rättigheter för personer med funktionsnedsättning. RBU bedömer att styrelsen ska ha representation från funktionshinderrörelsen så att styrelsen har kompetens i frågor som berörs av institutionens särskilda uppdrag att utgöra en oberoende mekanism enligt CRPD.

RBU instämmer i förslaget att ett råd inrättas för att fungera som resurs i institutionens arbete.

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

RBU instämmer i förslaget att det inom rådet ska finnas särskild kompetens i fråga om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

RBU vill med kraft betona att de fyra mycket angelägna frågeområdena måste tas på stort allvar och leda till en utveckling av arbetet med mänskliga rättigheter. Om detta inte görs kommer arbetet att bli väsentligt svagare än vad som krävs.

RBU bedömer att huvudprincipen måste vara att nya resurser tillförs för inrättandet av institutionen. RBU bedömer att regeringen måste avsätta tillräckligt med resurser för att möjliggöra en fungerande och verkningsfull institution, särskilt så att institutionen ska kunna fullgöra sitt uppdrag att utgöra en oberoende mekanism för att främja, skydda och övervaka rättigheter enligt CRPD artikel 33.2.

Universell utformning måste genomsyra hela institutionen.

Ett mångfaldsperspektiv måste ligga till grund för all rekrytering av anställda och befattningshavare.

”Guidelines on Independent Monitoring Frameworks and their participation in the work of the Committee” bör ligga till grund för uppbyggnaden av institutionens funktion.

Slutligen måste institutionen vara tillgänglig, såväl fysiskt som när det handlar om kommunikation och information.

4. Institutionens uppdrag och uppgifter

4.2. Nationell mekanism enligt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

RBU instämmer i förslaget att Sveriges nationella institution för mänskliga rättigheter (institutionen) ska utgöra den oberoende mekanism som slås fast som ett åtagande i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)).

Det måste säkerställas att institutionen uppfyller kraven enligt CRPD. Artikel 33.3 i CRPD markerar vikten av det civila samhällets engagemang och att *”särskilt personer med funktionsnedsättning och de organisationer som representerar dem, ska involveras i och fullt ut medverka i övervakningsförfarandet”*. Denna artikel ska genomsyra hela institutionen, dess uppbyggnad och dess arbete.

4.4 Institutionens årsrapport

RBU instämmer i förslaget att institutionen får skyldighet att senast den 1 april varje år lämna en rapport till regeringen om sin verksamhet och sina iakttagelser av utvecklingen på de mänskliga rättigheternas område.

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

Rättighetsfrågor och särskilt sådana knutna till CRPD måste få större spridning i riksdagen jämfört med idag. Att konstitutionsutskottet anges som mottagare bör inte hindra att rapporteringen från institutionen används brett, i samtliga politikområden av samtliga riksdagsutskott. Särskilt rapporteringen som rör CRPD måste därför komma samtliga riksdagsutskott till handa för att användas i sin ordinarie verksamhet.

5. Institutionens organisationsform och placering

5.1.3. Institutionens verksamhet ska bedrivas i myndighetsformen

RBU instämmer inte i förslaget att institutionen placeras som ny myndighet under regeringen.

RBU bedömer att institutionen ska placeras som ny myndighet under riksdagen. Placeringen är inte enbart till för ett formellt organisatoriskt oberoende. Institutionen ska även uppfattas som faktiskt oberoende. En placering under regeringen garanterar inte ett oberoende i nivå med kraven som ställs i Parisprinciperna. Risken finns att institutionen inte erhåller A-status i ackreditering, något som bör vara en uppenbar målsättning för Sverige.

6. Institutionens ledning, organisation och namn

6.2.4 Styrelsens sammansättning och utnämning

RBU instämmer inte i att styrelseuppdrag inte ska vikas särskilt för representanter från organisationer som arbetar med rättigheter för personer med funktionsnedsättning. RBU bedömer att styrelsen ska ha representation från funktionshinderrörelsen så att styrelsen har kompetens i frågor som berörs av institutionens särskilda uppdrag att utgöra en oberoende mekanism enligt CRPD.

Institutionen ska utgöra en oberoende mekanism för att främja, skydda och övervaka rättigheter enligt CRPD artikel 33.2. Artikel 33.3 i CRPD fastställer funktionshinderrörelsens medverkan i övervakningen och anger att denna involvering handlar om personer med funktionsnedsättning ”*genom de organisationer som företräder dem*”.

Institutionens styrelse måste därför ha styrelserepresentation från funktionshinderrörelsen.

6.3.2 Rådet för de mänskliga rättigheterna

RBU instämmer i förslaget att ett råd inrättas för att fungera som resurs i institutionens arbete. RBU instämmer i förslaget att det inom rådet ska finnas särskild kompetens i fråga om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. RBU bedömer att det är av vikt att det sker genom representation från funktionshinderrörelsen eftersom åtagande som Sverige har enligt CRPD kräver detta.

Artikel 4.3 i CRPD lyfter fram aktiv involvering av funktionshinderrörelsen som genomgående för hela konventionen. Artikel 33.3 tar upp funktionshinderrörelsens medverkan i övervakningen och anger att denna involvering handlar om personer med

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

funktionsnedsättning ”genom de organisationer som företräder dem”.

6.5. Institutionens namn

RBU instämmer i förslaget att institutionen ges namnet Sveriges nationella institution för mänskliga rättigheter.

8. Ikraftträdande

RBU instämmer i förslaget om inrättande av Sveriges nationella institution för mänskliga rättigheter från den 1 januari 2021.

Att senarelägga inrättandet av institutionen och särskilt den del av institutionen som utgör mekanism i övervakningen av CRPD vore inte bara ohållbart utan även ovärdigt mot människorna vars mänskliga rättigheter institutionen ska främja, skydda och övervaka.

9. Frågor för framtiden

RBU vill med kraft betona att de fyra mycket angelägna frågeområdena måste tas på stort allvar och leda till en utveckling av arbetet med mänskliga rättigheter. Om detta inte görs kommer arbetet att bli väsentligt svagare än vad som krävs.

Särskilt viktigt är frågan om grundlagsreglering. Sverige behöver ett grundlagsskydd för institutionen och dess arbete med mänskliga rättigheter. Ett grundlagsskydd tar relativt lång tid att inrätta, och RBU anser därför att institutionen bör starta med förankring i lag, men att ett arbete påbörjas snarast för att grundlagsskydda institutionen. Med ett grundlagsskydd blir institutionen svårare att lägga ned vid förändrat politiskt läge. RBU ser en repressiv utveckling i Sverige, Europa och globalt, där mänskliga rättigheter kränks och särskilt CRPD kränks. Det kommer bli än mer viktigt att ha en oberoende nationell institution som granskar alla aktörer i Sverige, även riksdag och regering, samt statliga myndigheter, ombudsmän och privata aktörer.

Beträffande de tre övriga punkterna om överflyttning av Diskrimineringsombudsmannens främjandeuppdrag, Amicus Curiae som verktyg i rättsväsendets arbete att säkra mänskliga rättigheter och en redovisningsskyldighet av MR-arbetet till riksdagen kan RBU inte nog betona vikten av att de delarna tillförs institutionen efter ett nödvändigt utredningsarbete.

RBU bedömer att regeringen skyndsamt ska inleda en process för att grundlagsbefästa institutionen parallellt med att man inrättar institutionen genom lag.

10. Konsekvensanalys och kostnadsberäkning

10.2 Finansiering

RBU bedömer att huvudprincipen måste vara att nya resurser tillförs för inrättandet av institutionen. Finansieringen ska inte ske genom indragning eller minskning av anslag för andra MR-aktörer eller andra MR-satsningar och ge resurserna till institutionen istället.

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

RBU bedömer att regeringen måste avsätta tillräckligt med resurser för att möjliggöra en fungerande och verkningsfull institution, särskilt så att institutionen ska kunna fullgöra sitt uppdrag att utgöra en oberoende mekanism för att främja, skydda och övervaka rättigheter enligt CRPD artikel 33.2.

Övriga synpunkter

Universell utformning måste genomsyra hela institutionen. Med utgångspunkt i FN-konventionen, genom beslut i riksdagen som inriktning för att nå det nationella målet för funktionshinderpolitiken och som förslag från styretredningen om funktionshinderpolitiken kommer detta område att utvecklas de kommande åren. Institutionen ska ligga i framkant bland offentliga aktörer.

Ett mångfaldsperspektiv måste ligga till grund för all rekrytering av anställda och befattningshavare. Tydliga strategier måste därför finnas för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning anställs och engageras i verksamheten.

Av vikt att beakta är även följande. FN-kommittén har tillsammans med Global Alliance of National Human Rights Institutions (GANHRI) arbetat fram särskilda guidelines för en människorättsinstitutions arbete med att främja, skydda och övervaka rättigheter i CPRD. Dessa ”*Guidelines on Independent Monitoring Frameworks and their participation in the work of the Committee*” bör ligga till grund för uppbyggnaden av institutionens funktion.

Ur nämnda guideline kan särskilt följande lyftas fram: ”*in particular persons with disabilities and their representative organisations, shall be involved and participate fully in the monitoring process.*”

Slutligen måste institutionen vara tillgänglig, såväl fysiskt som när det handlar om kommunikation och information.

Nawfal Naji
Förbundsjurist RBU

Maria Persdotter
Förbundsordförande RBU